

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 7. aprīlī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Anita Rodiņa, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits,

kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzējas [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 31/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Komerclikuma 169. panta trešo daļu (turpmāk arī – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem un spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Komerclikuma 169. panta trešajā daļā noteikts:

“(3) Valdes un padomes loceklis neatbild saskaņā ar šā panta otro daļu, ja pierāda, ka rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks.”

Šā panta otrajā daļā noteikts, ka valdes un padomes locekļi solidāri atbild par zaudējumiem, ko tie nodarījuši sabiedrībai.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka viņai Latvijas Republikas Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar

tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no šā panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

Pieteikuma iesniedzēja bijusi komercsabiedrības valdes locekle. Kad pasludināts komercsabiedrības maksātnespējas process, administratore cēlusi prasību pret pieteikuma iesniedzēju par zaudējumu piedziņu. Apelācijas instances tiesa prasību apmierināja, pamatojoties arī uz apstrīdēto normu. Senāts atteicās ierosināt kasācijas tiesvedību. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētajā normā paredzētā valdes locekļa atbildība par komercsabiedrībai nodarītajiem zaudējumiem, vainojamības prezumpcija un apgrieztais pierādīšanas pienākums aizskar viņai Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu un 105. pantā pirmajos trīs teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu, kā arī pārkāpj 91. panta pirmajā teikumā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Ņemot vērā, ka pirmās instances spriedums pārsūdzēts apelācijas instances tiesā, savukārt tās spriedums pārsūdzēts kasācijas instances tiesā, Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmais teikums nosaka: “Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [datums], kad stājās spēkā Senāta lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 3. martā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

5. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteikts, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

5.1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam.

Pārbaudot apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (piemēram, *Satversmes tiesas 2020. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2020-14-01 8. punkts*). Lai noteiktu, vai un kuras personu grupas atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, nepieciešams atrast galveno šīs grupas vienojošo pazīmi (sk. *Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 17. punktu*). Turklāt jāvērtē arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas norāda, ka attiecīgās personu grupas neatrodas savstarpēji salīdzināmos apstākļos (sk. *Satversmes tiesas 2025. gada 24. oktobra sprieduma lietā Nr. 2024-16-01 25. punktu*). Savukārt, vērtējot, vai atšķirīgā attieksme atbilst samērīguma principam, jāpārbauda: 1) vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti atšķirīgās attieksmes leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (sk. *Satversmes tiesas 2015. gada 3. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 18. punktu*).

Pieteikumā vispārīgi norādītas salīdzināmās personu grupas un pausts pieteikuma iesniedzējas viedoklis par to, kādu attieksmi apstrīdētā norma pret šīm personu grupām paredz. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka bijušie valdes locekļi esot sliktākā procesuālā stāvoklī, nekā citu civiltiesisko attiecību dalībnieki, attiecībā uz kuriem netiek piemērota vainojamības prezumpcija. Turklāt apstrīdētā norma neparedzot atšķirīgu regulējumu atkarībā no tā, cik ilgi pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas valdes loceklis atstājis amatu.

Kolēģija konstatē, ka pieteikumā nav sniegti juridiski argumenti: kādēļ minētās personu grupas būtu uzskatāmas par salīdzināmām; vai pret tām paredzētā attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu; vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats. Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes

91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

5.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajām tiesībām uz taisnīgu tiesu.

Komerclikuma 169. pantā paredzētā valdes locekļa vairojamības prezumpcija, kas pārliet pierādīšanas pienākumu no prasītāja uz atbildētāju, iestājas tikai tad, ja prasītājs, ievērojot sacīkstes principu un Civilprocesa likuma noteikumus par pierādījumu iesniegšanu, vispirms pierāda zaudējumu esību un to apmēru (sk. *Senāta 2020. gada 19. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-252/2020 (C68379517) 7. punktu*). Līdz brīdim, kamēr zaudējumi un to apmērs nav pierādīti, pierādīšanas pienākums uz atbildētāju jeb valdes locekli netiek pārlikts. Tādējādi prezumpcija nevar sākt darboties tikai ar prasības pieteikuma iesniegšanu vai vispārīgiem apgalvojumiem par valdes locekļa iespējamu prettiesisku rīcību.

Pieteikumā citēta Senāta judikatūra un pausts pieteikuma iesniedzējas viedoklis par to, ka apstrīdētajā normā ietvertais apgrieztais pierādīšanas pienākums nenodrošina pusēm līdzvērtīgas iespējas. Pieteikuma iesniedzējai esot uzlikts faktiski neiespējams pienākums atspēkot valdes locekļa vairojamības prezumpciju, jo viņa jau vairākus gadus nav konkrētās komercsabiedrības valdes locekle un viņai nav piekļuves vajadzīgajiem dokumentiem.

Ņemot vērā apstrīdētās normas saturu un piemērošanas praksi, kā arī Civilprocesa likumā paredzētās pušu procesuālās tiesības, kolēģija atzīst, ka šāds vispārīgus apsvērumus nevar uzskatīt par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē. Pieteikuma iesniedzējas viedoklis par konkrētajā civillietā atzīto nevar būt pamats lietas ierosināšanai Satversmes tiesā, jo Satversmes tiesa nepārbauda konkrētajā civillietā veikto tiesību normu interpretāciju un piemērošanu (piemēram, *Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punkts*).

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

5.3. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertajām tiesībām uz īpašumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz īpašumu var tikt ierobežotas, ja šis ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, tam ir leģitīms

mērķis un tas ir samērīgs (piemēram, *Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 17. punkts*).

Pieteikumā norādīts, ka saudzējošāks līdzeklis pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa – sabiedrības un kreditoru interešu aizsardzība – sasniegšanai būtu, piemēram, pienākums komercsabiedrībai pierādīt valdes locekļa vainojamību atbilstoši vispārējiem Civilprocesa likuma noteikumiem. Tomēr Satversmes tiesas judikatūrā ir atzīts, ka saudzējošāks līdzeklis nav jebkurš cits, bet gan tikai tāds, kas nodrošina leģitīmā mērķa sasniegšanu vismaz tādā pašā kvalitātē (sk. *Satversmes tiesas 2024. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2023-04-0106 20. punktu*). Pieteikumā nav pamatots, ka piedāvātais līdzeklis ļautu sasniegt pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka labums, ko iegūst sabiedrība, neesot lielāks par viņai nodarīto kaitējumu, jo valdes loceklim esot uzlikts neiespējams pierādīšanas pienākums, kura neizpilde rezultējas būtiskā tiesību uz īpašumu ierobežojumā. Tomēr pieteikumā nav sniegts šā viedokļa juridiskais pamatojums.

Līdz ar to arī pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 31/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Anita Rodiņa